

Miljödepartementet
103 33 Stockholm
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande

2019-06-17

Handläggare:
Anders Clarhäll

Diarienummer: 2019-01702

Remissvar över Agenda 2030-delegationens slutbetänkande, *Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet* (SOU 2019:13)

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har granskat innehållet i slutbetänkandet av Agenda 2030-delegationens förslag för Sveriges fortsatta genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling (SOU 2019:13) utifrån myndighetens roll som finansär av forskning och innovation för en hållbar utveckling inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggnad.

Sammanfattning

Formas delar Agenda 2030-delegationens ansats om att förstärkt kapacitet hos ordinarie styr- och beslutsprocesser är rätt väg framåt för integrering av agendan i svensk offentlig förvaltning. Att betona agendan genom tillägg i myndighetsförordningen är ett led i denna förstärkning som Formas välkomnar. Att redovisningen av genomförandet inkluderas som en del av arbetet med budgetpropositionen är också ett bra förslag för att se till att Agenda 2030 blir del av stora politiska beslut och något som kommer att genomsyra svensk statsförvaltning.

Vi välkomnar förslaget om att inrätta en kommitté som ska arbeta med uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder för genomförandet av Agenda 2030. En hög andel forskare i kommittén är viktigt för kommitténs rådgivande roll och kommitténs legitimitet som expertorgan. Vi erbjuder oss också att fungera som värdmyndighet för kommittén och dess sekretariat.

Formas ställningstagande

Som ett forskningsråd för hållbar utveckling utgör Agenda 2030 en central del av Formas verksamhet. Detta gäller både i vår framåtblickande målsättning och hur vi orienterar verksamheten mot samhällsutmaningar, men också rent praktiskt som till exempel hur vi väljer att inrikta våra utlysningar utefter agendans mål.

Formas konstaterar att betänkandet i stora drag överensstämmer med myndighetens synsätt att Agenda 2030 bör få större genomslag i svensk statsförvaltning och integreras mer systematiskt. Inte minst ställer vi oss positiva till att delegationen lyfter fram utmaningsdriven forskning och

innovation som centralt för hållbar utveckling i linje med Agenda 2030. Sverige har möjlighet att även fortsättningsvis verka för att utmaningsdriven forskning och hållbar utveckling får stor plats i EU:s nya ramprogram för forskning och innovation. I dessa sammanhang har Formas en viktig funktion som nationell forskningsfinansierare, men också som aktiv och pådrivande aktör i internationella sammanhang.

Formas yttrande om enskilda delar av utredningens förslag

Kapitel 5.1 Riksdagsbundet mål för genomförandet av Agenda 2030

Formas välkomnar ett riksdagsbundet mål för genomförandet av Agenda 2030. Förslaget på mål är väl formulerat med arbete på alla nivåer i svensk offentlig verksamhet, samt med både nationellt och internationellt fokus. Viktigast är dock att ett riksdagsbundet mål kommer till stånd, vilket skapar grund för systematisk uppföljning av agendans genomförande.

Kapitel 6.1 En Agenda 2030-kommitté

Förslaget om att tillsätta en kommitté för samordning och uppföljning av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige välkomnas av Formas. Hög kompetens hos kommittén och ett välfungerande sekretariat är båda framgångsfaktorer för ett effektivt arbete. Formas vill gärna framhålla att om kommittén ska kunna vara en kunskapsorganisation och kompetent rådgivare till regeringen bör andelen forskare i kommittén vara hög. Detta särskilt som en betydande del av kommitténs arbete är tänkt att bestå av uppföljning och utvärdering. Utan hög forskarrepresentation finns risk att kommitténs funktion kan få svårt att lyfta sig över frågor om samordning och kommunikation.

Enligt förslaget behöver kommittén också ett sekretariat som sköter kommitténs ärenden och som har en gedigen analyskapacitet. Liknelsen görs i betänkandet att den föreslagna organisationen kan likna Klimatpolitiska rådet organisatoriskt. Formas är redan idag värmyndighet för Klimatpolitiska rådet, vilket har varit en mycket positiv erfarenhet när det gäller delande av lokaler och administration, men också i form av synergieffekter vad gäller organisationernas respektive uppgifter. Vi på Formas vill därför gärna erbjuda oss att vara värmyndighet även för den kommande Agenda 2030-kommittén.

Kapitel 7. Stärka förutsättningar för staten

Formas välkomnar betänkandets förslag med avsikt att stärka förutsättningarna för staten att arbeta med genomförandet av Agenda 2030. Det är en omfattande förändring som krävs för att hela statsapparaten ska arbeta utifrån Agenda 2030-målen. Genom de föreslagna tilläggen för det förvaltningspolitiska målet, myndighetsförordningen (2007:515) och förordning om ändring i kommittéförordningen (1998:1474) blir myndigheternas ansvar att verka för miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030 konkretiserat. Vi på Formas bejakar detta omfattande och viktiga förändringsarbete och de förvaltningsinriktade förslagen som är ett led i arbetet med hållbar utveckling.

Kapitel 8.1 Agenda 2030 i finansieringen av forskning och innovation

Utmaningsdriven forskning och dess finansiering

Delegationen föreslår att regeringen i kommande forsknings- och innovationsproposition prioriterar utmaningsdriven forskning och innovation som bidrar till genomförandet av Agenda 2030. Formas är positiva till att en förstärkning bör komma till stånd för en sådan inriktning på forskning och innovation, men vi vill ogärna se att det sker genom omprioriteringar av befintlig forskningsbudget. Snarare bör genomförandet av Agenda 2030 få sin egen finansiering och en försvarlig del av genomförandet bör tillföras via finansiering av utmaningsdriven forskning och innovation. Formas anser att resurser för forskning och innovation med hållbarhetsfokus bör fördelas av de statliga forskningsfinansiärerna.

Myndigheternas inspel till Fol-propositioner

Formas välkomnar delegationens förslag om att forsknings- och innovationsbehov i relation till Agenda 2030 bör belysas i myndigheternas inspel till regeringens forskningspropositioner. När forskningsfinansiärer, universitet och högskolor får i uppdrag av regeringen att göra inspel bör de särskilt beakta Agenda 2030. Detta förslag har potential att konkretisera arbetet ute på myndigheterna och samtidigt stödja regeringens politik om utmaningsdriven forskning och innovation.

Klassificering av ansökningar

Delegationen föreslår att forskningsfinansiärer i högre grad än idag bör samarbeta och klassificera projektansökningar i relation till målen i Agenda 2030. Den grundläggande tanken är god, men här behövs ett tydligare syfte för att motivera en samordnande arbetsinsats. Annars finns en risk att klassificeringen görs för sin egen skull. Att däremot analysera beviljade projekt i relation till identifierade forsknings- och innovationsbehov (som tas fram av lärosäten och forskningsfinansiärer enligt förslag i kapitel 8.1), skulle vara synnerligen meningsfullt. Det skulle i sådana fall innebära att klassificeringen knyts samman med forskningsbehov och blir en naturlig del av uppföljning av agendans genomförande.

Kapitel 10.1 Nationellt Agenda 2030-forum

Delegationen föreslår att regeringen ska anordna ett nationellt forum i samband med att regeringen lämnar den fördjupande rapporteringen till FN:s högnivåmöte för hållbar utveckling. Formas uppfattar förslaget som bra och konstruktivt. Inte minst har det potential att lyfta frågorna om hållbar utveckling, processen kring Agenda 2030 och den svenska måluppfyllelsen. Delegationen har inga synpunkter på vilken myndighet som ges ansvar för att praktiskt arrangera evenemanget, men det förefaller naturligt att detta blir en uppgift för en framtida kommitté enligt delegationens förslag.

Kapitel 15.1 Att kommunicera och tillgängliggöra information om genomförandet av Agenda 2030

Delegationen lyfter i betänkandet fram att regeringen och de statliga myndigheterna har en särskilt viktig roll när det gäller att kommunicera hur Agenda 2030 har integrerats i verksamheten och på vilket sätt det bidrar till att nå målen. Formas välkomnar förslaget främst för att en sådan process sannolikt gör agendan mer integrerad i regeringens och myndigheternas verksamhet.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektör Emma Gretzer efter föredragning av analytiker Anders Clarhäll. Även forskningssekreterare Jon Loit har deltagit i arbetet med remissvaret.

Formas generaldirektör Ingrid Petersson har varit ordförande för Agenda 2030-delegationen och har därför inte deltagit i beredningen av detta remissvar.

Emma Gretzer

Anders Clarhäll